

ZSIDI VILMOS

A BÉCSI EXPORT AKADEMIA MAGYARORSZÁGI HALLGATÓI 1898—1919 (Összefoglalás) *

A bécsi Export Akadémia (Export Akademie, továbbiakban BEA) az osztrák kereskedelmi minisztérium egyik osztályaként kezdte meg működését 1898-ban. Képzési ideje 2 év volt, amelyet azonban megelőzött az egyéves előkészítő.

A BEA hallgatóinak tanulmányi nyilvántartásait a bécsi közgazdaságtudományi egyetem (Wirtschaftswissenschaften Universität Wien) őrzi. A 31 kötetnyi különféle törzskönyvekből és vizsgajegyzékből 546 magyarországi születésű hallgató adatait (név, szül. hely és idő, anyanyelv, vallás) sikerült kigyűjteni. Ez a hallgatói összlétszám 6,5%-a. Vizsgálódásunk körét a rendelkezésre álló adatfajták jelölték ki. Csak a beiratkozásra vonatkozó állapot rögzítése volt lehetséges. Az oklevelet szerzett hallgatók száma nem ismert.

Viszonyítási alapként két magyarországi kontrollintézményt választottunk. Az egyik a Keleti Kereskedelmi Akadémia (KKA), a másik pedig a fiumei Kiviteli Akadémia (FKA). Mindkettő — mai kifejezéssel — külkereskedelmi főiskola volt, mégha képzési profiljuk nem is volt teljesen azonos. A KKA-nak 1891-1919 között kb. 1200, a FKA-nak 1912-18 között kb. 100 hallgatója volt.

Látható, hogy a 3 intézmény hallgatói létszáma nagyságrendekkel tér el és működési idejük részben esik egybe. Tehát csak a százalékos arányok viszonyításának van értelme.

A BEA esetében 522 magyarországi hallgatóról rendelkezünk pontos adatokkal a születési helyet és időt illetően. A születési helyeket régiók (ld. térképmelléklet), településtípusok és megyék szerinti csoportosításban vizsgáltuk.

Legtöbben (169 fő; 32,4%) a felvidéki, egyharmaddal kevesebben, de szinte azonos számban a dunántúli (100 fő; 19,6%) és az alföldi (102 fő; 19,1%) régióban születettek voltak. A fővárosiak (Bp.) száma 71 fő (15,1%) volt. Ennél csekélyebb arányban iratkoztak be — a legtávolabb lévő — kelet-magyarországi régióból. A beiratkozottak 46%-a (239 fő) mindössze 17 magyarországi településről érkezett, amelyek közül csak egy — Halics — nem volt város (ld. 1. táblázat)

*/ A tanulmány teljes szövegét a Vas Megyei Lt. adja ki, az 1992. IX. 10-12. velemi HIK konferencia előadásait tartalmazó kötetben.

Térképmelléklet

Az akadémiákra (BEA, KKA, FKA) beiratkozott magyarországi hallgatók régiónkénti százalékos aránya a szül. helyek alapján

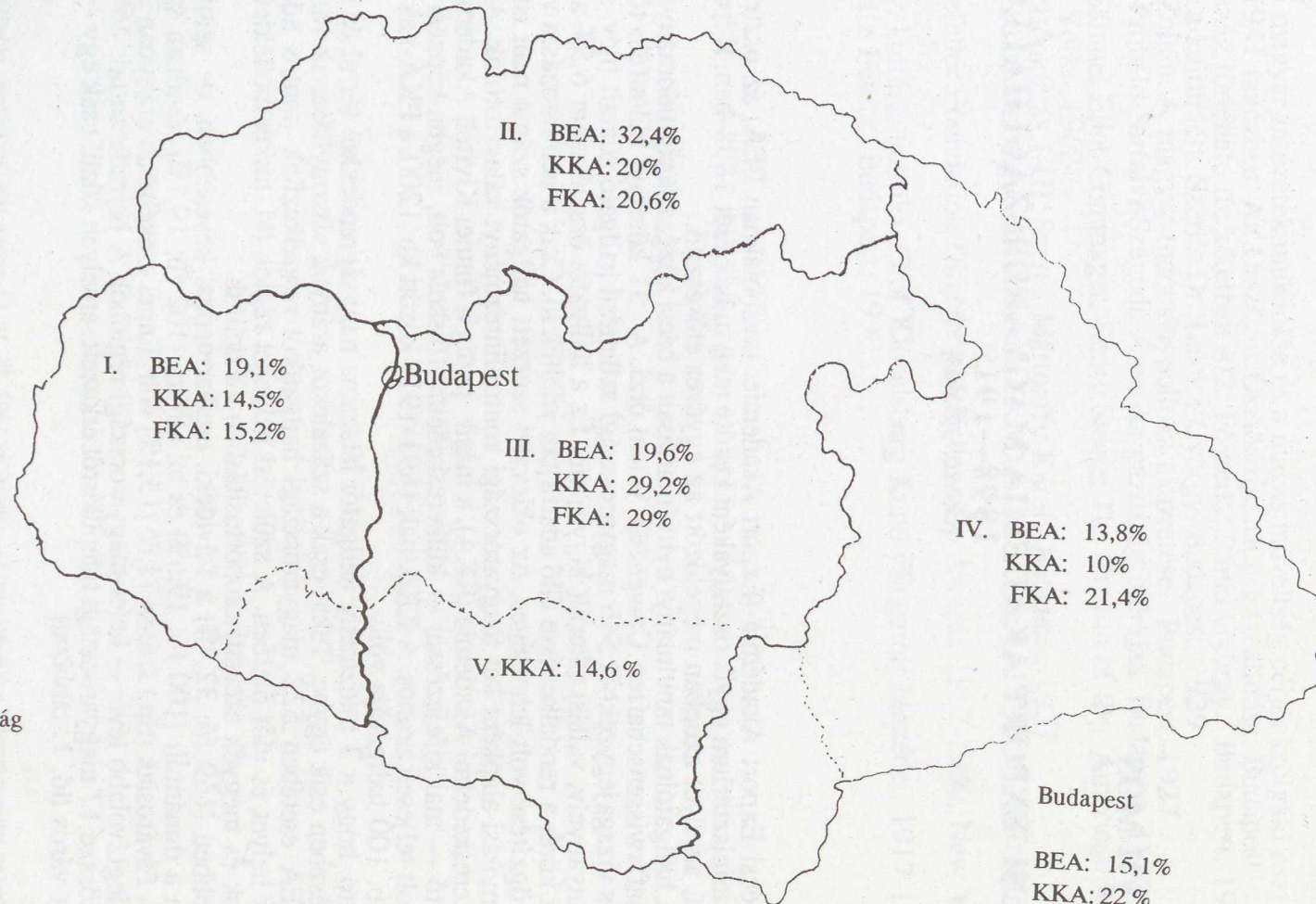
124

Jelmagyarázat

- I. Döntántúl
- II. Felvidék
- III. Alföld
- IV. Kelet-Magyarország
- V. Délvidék

—— } Régióhatár

BEA= Bécsi Export Akadémia
 KKA=Keleti Kereskedelmi Akadémia
 FKA= Fiumei Kiviteli Akadémia

Budapest

BEA: 15,1%
 KKA: 22 %
 FKA: 8%

1. táblázat
A BEA magyarországi hallgatóinak származási helyei

1. Budapest	(79)
2. Pozsony	(42)
3. Brassó	(15)
4. Sopron	(11)
5. Temesvár	(10)
6. Szombathely	(9)
7. Székesfehérvár	(8)
Nagyszeben	(8)
Kassa	(8)
8. Holics	(7)
Arad	(7)
Igló	(5)
9. Nagyszombati	(5)
Nagykanizsa	(5)
Szeged	(5)
Győr	(5)
Össz.: 16 telep	229 fő

E 17 településnek csak kisebb része nyugat-magyarországi, nagyobb részük az országban szórtnan helyezkedik el. Feltűnő, hogy az Alföldön, illetve annak peremén fekvő nagyvárosokból (pl. Nagyvárad, Kecskemét, Szabadka, Debrecen) kevesen jelentkeztek. Megállapíthatjuk tehát, hogy a Bécstől való földrajzi távolság kevésbé befolyásolta a továbbtanulás helyét, mint a szűkebb származási hely társadalomszerkezete, településtípusa. (Ezt igazolják, a megyei, anyanyelvi és vallási vizsgálatok is.)

Megfigyeltük, hogy a nemzetiségek által többségben lakott megyékből (pl. Nyitra, Trencsén, Hunyad) sokan érkeztek, azonban ezekből is túlnyomórészt magyar és német anyanyelvűek.

A BEA hallgatóinak anyanyelvi és vallási megoszlását a következő táblázatban összegeztük:

2. táblázat
A BEA magyarországi hallgatóinak anyanyelvi és felekezeti megoszlása

	Magyar	Német	Román	Ruszin	Horvát	Szerb	Szlovák	Egyéb	Össz.	%
Katolikus										
latin	62	57	---	---	1	---	2	2	124	24,1
görög	1	---	5	---	---	---	---	---	6	1
Református	9	---	---	---	---	---	---	---	9	1,7
Evangelikus	22	42	---	---	---	---	6	1	71	13,7
Unitárius	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Ortodox	2	2	10	---	1	8	---	1	24	4,8
Izrealita	195	85	---	---	1	---	---	---	281	54,2
Muzulmán	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Egyéb	3	---	---	---	---	---	---	---	3	0,5
Összesen	294	186	15	---	3	8	8	4	518	
%	57	35,9	2,9	---	0,47	1,55	1,55	0,63	100	

A magyar anyanyelvűek aránya (57%) kisebb, mint a fiumei és a budapesti akadémiákon, ahol ez az arány egyaránt 80% felett volt. A nemzetiségek aránya (43%) a következő megoszlást mutatta: német anyanyelvű 35,9%; horvát, szerb 2,02%; román 2,9%; szlovák 1,55%. A németek hazai arányszámuk felett, míg a többi nemzetiség az alatt volt képviselve.

A felekezeti hovatartozással kapcsolatos egyik legfontosabb megállapítás az, hogy a bécsi akadémia magyarországi hallgatói között az izraeliták aránya (54,2%) többszörösen meghaladta a korabeli országos arányt (4,5%). (Hasonlóan, mint a másik két vizsgált intézményben.) A felekezeti és földrajzi (szül. hely) adatokat együttesen vizsgálva meg-

állapítottuk, hogy ezek a hallgatók kisebb számban érkeztek a zsidó ortodoxia köréből. Az evangélikusok száma szintén jelentős. Igen alacsony viszont a reformátusoké.

A kutatások során bebizonyosodott — mégha szerény mértékben is — a BEA a „posztgraduális“ tanulmányoknak egyik lehetséges helyszíne volt. Több olyan hallgatót találtunk, aki már oklevél birtokában iratkozott be. Kapott eredményeinket szükséges lesz további hasonló jellegű külföldi intézmények megfelelő adataival összevetni. Illetve kíváncsian lenne megvizsgálni a bécsi akadémián tanult magyarországi hallgatók karriertörténetét. Ugyancsak hasznos lenne az e hallgatókra vonatkozó adatbázis publikálása.

